

Manapság egyre ritkábban találunk a postaládánkban a szórányanyagok és számlák mellett hagyományos postai levelet. Különösen ritka, ha olyan személytől kapunk levelet, akihez korábban személyesen nem volt szerencsénk. Azon meg már meg sem lepődtem, hogy kézzel írott sorok kerültek elő a dokumentumok és fényképek között. Az alábbi visszaemlékezésben *Havas-Horváth István*¹ elbeszélésén keresztül merülhetünk el a soproni diákélet egy írásban ritkán bemutatott alappilléreiben. Amíg az idősebb korosztály minden bizonnyal kellemes nosztalgiával idézi fel saját emlékeit, addig a fiatalabbak sóvárogva fogják konstatálni, hogy mennyit is változott azóta a hűség városa és az Egyetem. Szerencsére azért maradt még néhány közös pont, vendéglátó egység, ami áthidalja az évtizedes távlatokat. Az írás az alábbiakban változtatás nélkül kerül közlésre.

Soproni egyetemisták albérletben – I.

Különböző kiadványok már több oldalról áttekintették a soproni egyetemisták életét. Azonban az eddig megjelent munkák nem foglalkoztak a kintlakók életével. Az alábbiakban a kintlakó hallgatók (1960–70) viszonyait vázolom – a teljesség igénye nélkül.

A hallgatók többségének az egyetemi diákkotthonban volt szálláshelye. Ez az 1945-öt követő időkben helyileg többször változott, illetve több helyen is laktak az akkor még Főiskola diákjai (Dimitrov tér², Templom u., Ady E. u., Bajcsy-Zsilinszky u.).

A kintlakók létszáma főleg annak köszönhetően csökkent nagymértékben, hogy egyre több lett a férőhely a Diákkotthonban. Ez természetesen összefüggött azzal, hogy a bányászok és kohászok Miskolcra kerültek (1950–52), ill. az Ady Endre utcai épület teljes egészében diákkotthoni célokat szolgálhatott az idők múltán.

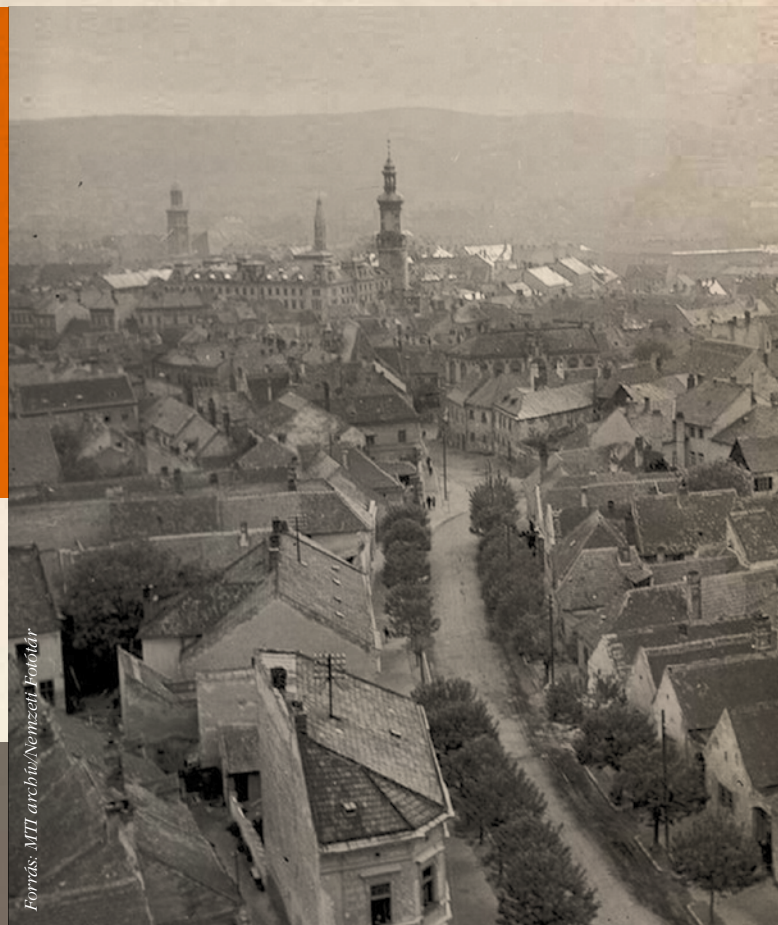
A kintlakás okai: gyenge tanulmányi eredmény; helyhiány; igény a jobb körülményekre; megszokás; ismerős soproni családnál megszállási lehetőség; jó anyagi körülmények; nem megfelelő szobatársak.

Az elsőéveseket minden évben elhelyezték a Diákkotthonban, de további helyzetük az I. félévi vizsgák után dőlt el: a tanulmányi eredmény függvényében maradhattak csak bentlakók. Sokszor a helyhiány miatt eleve megrostálták a hallgatótársakat.

Sok diák kényelmi szempontok miatt, vagy csak azért, hogy a maga ura legyen, szívesebben vállalta az albérletben lakást (főleg azok, akik középiskolás korukban is internátusban laktak, meg azok, akik a csendet igényelték).

Az nem is számított különlegességgnek, hogy a Templom utcai Diákkotthonból, aki tehet, kiköltözött, ugyanis igen elhanyagolt volt az öreg épület abban az időben.

Voltak olyanok, akik a megszokás miatt szerettek albérletben lakni – ugyancsak középiskolás korukból hozták ma-

Forrás: MPT archívum/Nemzeti Fototár

gukkal egyéni elképzeléseiket. Mások meg tudtak szállni egy-egy ismerős soproni családnál, és ezt a lehetőséget kihasználták (szinte családtagként éltek).

Természetesen mindig voltak jó anyagi körülmények között élők, akik ugyancsak a kényelem miatt választották az albérletet, mert meg is tudták fizetni a nívósabb szálláshelyet. Előfordult az is – bár ritkán –, hogy a diákkotthoni szobatársak tették lehetetlenné az együttélést (dohányzás, tanulmányok elhanyagolása, kártyázás, rendszertelen életmód, összeférhetetlen modor, durvaságok tettben, beszédben), és szinte kiűldözték diáktársukat.

Az albérleti viszonyok Sopronban az átlagot jóval meghaladták kínálat terén, és olcsóságuk tekintetében is. Az 1960-as évek elején 120–170 Ft/fő/hó volt a legalacsonyabb ár. Ugyanakkor Budapesten 300–500 Ft-ot kellett fizetni. A 60-as évek második felében 150–300 Ft (Bp.: 500–800), a 70-es években 300–500 Ft (Bp.: 800–1000) volt az albérleti szobaár – természetesen komfortfokozattól függően és aszerint, hogy a fűtés benne volt-e a díjban.

Nagyban befolyásolta a szállásadókat az olcsó díjak kialakításában a főiskolások, egyetemisták iránti rokonszenvük. Az is jó szobaértékesítést tett lehetővé, hogy a diákok csak a tanévben foglalták el a szobákat, és a nyári hónapokban üdülőknek lehetett kiadni a szálláshelyeket, sokan pedig a rokonságot fogadták ugyanebben az időben.

A soproniak magukénak érezték a főiskolásokat, egyetemistákat a praktikus szempontokon túl is, ezt bizonyítják az albérleti díjak és a szállásadók – diákok közti jó (sokszor a meghittségig barátságos) viszony.

Az albérletek területi elhelyezkedése: a kiadott szobák legnagyobb hányada a Főiskola/Egyetem közelében volt. Ez természetesen nem jelentette azt, hogy a város távolabbi

¹ aranydiplomás okl. erdőmérnök, nyugalmazott erdőtervező

² jelenleg újra Szent István tér

Sopron, Nádasdi út. 11. Diáktanyánkon az 1967/68-as tanév telén '67 decemberében. Babos Rezső, Paulik Sándor; Felföldi Zoltán, Franciscy Pál (álló), Havas-Horváth István, Áprily Róbert, Barátossy Gábor (áll). Főfotós: Babos Rezső, főszakács: Havas-Horváth István. Hatalmas nyúlvacsora volt! A Vadászati Tsz által szervezett vadászaton kaptuk a nyúl-kompetenciát!

pontjain ne lettek volna a diákok által szívesen lakott kamerek (a hallgatók már Selmechányán kamarának hívták a kivett szobát, ebből a szóból torzult a kamer kifejezés).

A diákok szívesen laktak a Lőverekben. Itt jó néhány ház manzárdszobája volt a szállás, de a földszinti helyiségekből is jutott a hallgatóknak. Néha az egész villát a diákok lakták. Az Egyetem közelségén túl igen sokan a varázsos romantikája miatt kedvelték ezeket a szálláshelyeket: minden évszak sok-sok szépséggel tette színessé az itt lakók életét.

Felejthetetlenek voltak az őszi, színes lombú kertek, sövények, gyümölcsöt érlelő fák, a különlegességnek számító óriási szelídgesztenyefák, melyekről tompán puffanva potyogt egy-egy érett termés az avarba.

Különösen őszi reggelente és este megtelt a levegő párával, néha gyöngébb köddel, a növények és az avar fanyar illata keveredett a levegőben. Délutánonként a napon nagyon kedves időtöltésnek számított egy kis sütkérezés, akár az ablakban vagy a kertben.

A tél a villanegyed másik arcát mutatta: a zúzmárás ágak csodás világot rajzoltak az ablakok elé, a hó pedig szinte csönddel fődte be a vidéket. A kis kosztosoknak, a cinkéknek sokan akasztottak ki ilyenkor diót, szalonnát, és örömmel figyelték a „hálás” kis énekeseket.

A tél vége alkalmat nyújtott a rügygyűjtemény kiegészítésére: a Lőverek fáiról, cserjeiről. A tavasz azután elhozta a madárdalt, a lelkes madarászok ekkor is kiélhették szenvedélyeiket. A sorra kibomló rügyek pedig néhány hét múlva a levélgyűjtemény összeállításához is segítséget nyújtottak.

A nyári vizsgahónapban kedvelt tanulási hely volt a kert, ahol kényelmesen lehetett készülődni. Jónéhányan a Bécsi-dombon, a Balfi úton, a Kuruc-dombon laktak, részint ismeretség, részint olcsóság miatt.

A „kameröröklés” is elvitt egyeseket egészen különleges helyekre. Ez az öröklés általában úgy történt, hogy még a nyáron lefoglalta a bérlelő a szobát a jövő félévi szállásbiztosítás érdekében. Voltak nevezetes, ún. „őskamerok”, melyeket fél évtizedeken át főiskolások, egyetemisták béreltek, a hallgatóság több nemzedékét kiszolgálták.

Ez történhetett úgy is, hogy egy végzős hallgató helyére lehetett menni, vagy az addigi albérlelő más kamerba költözött. Így nem kellett augusztus végén, szeptember elején szálláskereséssel kezdeni a szemesztert.

A szállásadók segítsége, támogatása abban is megnyilvánult, hogy alkalmanként kosztot adtak a diákoknak és munkalehetőséget. Bizony, a „házinéni” szíve sokszor megesett a kevésbé tehetős albérlelőkön! Nagy szó volt az is, hogy a halasztott vagy utóvizsgára jövők ideiglenes szálláshelyhez jutottak a kinti „kamerok” valamelyikében. Néhol valóságos tömegszállás volt augusztus 20-a és szeptember 15-e között, a diákotthonba ugyanis csak a tanévnyitáskor lehetett beköltözni!

A kintlakás hátrányai, előnyei: a kintlakó diákok bizonyos értelemben rosszabb helyzetben voltak bentlakó társaiknál, másrészt kedvezőbb életük is volt.

Hátrálynak számított az, hogy a mindennapi diákközönségi életben nem voltak úgy benne (egymás segítése a tanulásban, jegyzetkölcsonzés és részvétel a tartalmas beszélgetésekben, vitákban).

A bejárás bizony kényelmetlenséggel is járt, hamarabb kellett fölkelni, az egész napra szükséges jegyzeteket, eszközöket magukkal kellett vinniük a diákoknak stb. Különösen rossz időjárás esetén ez jelentős hátrány volt.

Természetesen az albérleti díj bármennyire kedvező volt országos összehasonlításban is, többbe került, mint a diákotthoni elhelyezése. A kintlakó hallgatókat az Alma Mater nem

Sopron, 1966. V. 14. Valétálás – „költözködés” a karneváli menetben – mindnyájan erdőmérnök ballgatók. Balról jobbra: Fodermayer Vilmos, Áprily Róbert, Bán Gellért, Havas-Horváth István, Kapronczai József, Balogh György, Lippay Ferenc, Vitézy Zsigmond, Szabó János, Jablonkay Zoltán (általja takarva Lippay F. társa, aki a rúd másik végét tartja)

hagyta segítség nélkül, a lehetőség szerinti támogatást mindenkinek megadta. Így a kinti hallgatók is kaphattak ebédet és vacsorát is a menzán a szociális helyzet függvényében. Igénybe vehették természetesen a könyvtár szolgáltatásait, ill. tanulás céljára is az olvasótermet.

Az Egyetemen egy-két fűtött tantermet megnyitottak a téli vizsgahónap idején, ezekben szintén minden hallgató tanulhatott. A diákkotthon tanulószobáiba is bemehettek a kintlakók. Nekik jelentős tüzelő-megtakarítást jelentettek ezek a lehetőségek.

A fűtést azzal is segítette a Főiskola, hogy a kiselejtezett, de jó állapotban levő kályhákat a hallgatók rendelkezésére bocsátotta. Ezek egy-egy „őskamerban” még hosszú évek múltán is használatban voltak

Természetesen sokan egy-egy diákkotthoni kamerban is tanulhattak, a baráti viszony ezt minden szükséges esetben lehetővé tette. Többé kevésbé rendszeresen a tanári kar egy-egy tagja meglátogatta a hallgatókat kinti szálláshelyükön. Ekkor érdeklődött a tanársegéd vagy adjunktus a kintlakók életkörülményei iránt. Ha tudott és szükség volt rá, segített a felmerült gondokban. Ez ritkán fordult elő. E látogatások inkább az akkori időkre jellemző ún. káderezések részei lehettek.

A kint lakásnak előnyei is voltak, önálló életre nevelte a diákokat. Egy-egy kamerban általában ketten laktak, többnyire szak- és évfolyamtársak. Persze előfordultak különféle párosítások is. Jellemző volt az is, hogy az együttlakók eleve barátok voltak. Egymás segítése magától értetődő volt, akár tanácsadásról esett szó, akár betegápolásról (ebbe az ebédhordás is beletartozott), fűtésről, bevásárlásról.

Meg kellett tanulni a pénzbeosztást, a takarékoságot. A tüzelőről való gondoskodás, a reggeli és a vacsora beszerzése is a kintlakók föladata volt.

A kiadó szobákat önállóan kellett szemrevételezni, dönteni arról, hogy a kért összeg megéri-e az albérletet.

Mivel a város polgáraival egy fedél alatt laktak a diákok, így közelebbi kapcsolatba kerültek velük. Megtudták és megértették gondjaikat, amik a város vezetésének gondjai is voltak (bolthálózat, utak állapota, az épületek rossz állaga stb.). Sokan jobban részt vettek a város kulturális életében, mint a bentlakók, ugyanis tájékozottabbak voltak. Tudták, mikor, hol nyílik kiállítás (pl. a Festőteremben), mely idő-

pontban tartanak hangversenyt, színházi előadást, TIT-rendezvényt³.

Ezeket az információkat részben a háziaktól szereztek meg, másrészt a város különböző utcáin nap mint nap járva látták a plakátokat. Természetesen minden rendezvényről értesítették az érdeklődő bentlakókat.

A kintlakók önállóbb életéhez az is hozzátartozott, hogy megszokták az albérletben a rendszeres életet. A házínénik megkövetelték a rendet, a tisztságot, és alkalmazkodni is kellett a diákoknak a házirendhez. Ha nem volt lehetőség fürdésre az albérletben, akkor a városi tisztasági fürdőt lehetett igénybe venni (ma Kossuth utca 6.).

A mosást vagy a házínéni vállalta, vagy a Patyolatnál lehetett mosatni, ill. *Tobler Károlyné* magánmosodájában, az Ógabona téren. Jó iskola volt ez, a majdani önálló életvitelhez.

Kedvező előnye volt az albérleteknek az is, hogy ott lehetett hagyni a nyári vakáció idejére a tanfelszerelést, a jegyzeteket, könyveket, rajztáblákat, télikabátot stb. A kölcsönös segítség szép példája volt, hogy sok bentlakó ott hagyhatta csomagjait az ismerős diáktárs kamerjában. Előfordult, hogy a kintlakók a nyári vizsgahónapban viszonzták a diákkotthoniaknak a téli „vendéglátást”. A kertben jól lehetett tanulni, vagy a lefüggönyözött hűvös kamer csendjében.

Ahol lehetőség nyílt rá, hangulatos rendezvényeket is tartottak a kintlakók. Ezekre más kint- és bentlakó barátokat is meghívtak. Ilyen kedves összejövetelek, vacsorák (nagynéha vadászvacsorák!) alkalmával persze nem hiányzott a jókedv, a nótázás, a diákdalok elzengése. Főlelevenedtek a selmeci eredetű diákhagyományok, a szakestély, esetleg szerenádozás. Meghiit barátságok születtek ezeken a vidám délutánokon, estéken, ill. a meglevők tovább erősödtek.

A kintlakók érezték egymásra utaltságukat, és általában önzetlenül, szívesen segítettek egymáson. Ilyen alkalom volt a költözködés⁴, mikor másik albérletbe kellett menni. A Diákkotthon lapos kezikocsiját kölcsönkérték a költözők, és a hagyományos formaságoknak többé-kevésbé megfelelően, átszállították az ingóságokat. Persze a sikeres, sok tréfával fűszerezett eseményt valamelyik vendéglői diáktanyán illet megünnepelni jó néhány üveg Ászok sör kíséretében. Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy jó néhány hallgató mint kintlakó ismerkedett össze a háziak kislányával, a jövődöbelijével!

Havas-Horváth István okl. erdőmérnök
Referálta, szerkesztette: **Kiss Csaba** elnök
OEE Erdészettörténeti Szakosztály

³ Soproni Tudós Ismeretterjesztő Társulat

⁴ lásd még: Steingrube Nakkösség